

SEM V PRETEKLEM LETU *THE SEM IN THE PAST YEAR*

RAZSTAVNA DEJAVNOST SEM V LETU 2011

313

V letu 2011 je Slovenski etnografski muzej med prioritete programske naloge, razstave in prizadevanja umestil razstavo *Orinoco*, njeno realizacijo, primerno predstavitev in popularizacijo. Z razstavo s podnaslovom *Indijanci amazonskega deževnega gozda* (največja zbirka etnografskih predmetov iz Venezuele v lasti Fundacije Cisneros, odprta v SEM konec aprila 2011) je stopil v interdisciplinarni dinamični proces mednarodnega sodelovanja, se osredotočil na oblikovanje raznovrstne ponudbe. Razširil je svojo produkcijo (bolj kot običajno) v domeno marketinga, v promocijo razstave in na področje oblikovanja spremljajočega programa prireditev in dogodkov ter ostale ponudbe za obiskovalce muzeja vseh vrst in starosti (npr. javna in strokovna vodstva, ustvarjalne delavnice, strokovne razprave, spremljajoči umetniški projekti, glasbeni dogodki itd.). Razstava *Orinoco* z obsežno zbirko predmetov, slikovnim, zvočnim in filmskim gradivom je nosilka več sporočil (ki jih je SEM poizkušal čim bolj izkoristiti) in ponuja večplastne stranske izkušnje – od senzornih, družabnih do poučnih, intelektualnih in duhovnih – ter sporoča vedenja in ozavešča o malo poznanih amazonskih staroselskih kulturah, o pomembnosti ohranjanja naravne in kulturne dediščine.

Poleg razstave *Orinoco*, ki se je nadaljevala v leto 2012 in bila zaradi velikega zanimanja podaljšana za nekaj mesecev (zaprtje september 2012), in svojih dveh stalnih razstav, na kateri je redno opozarjal, je SEM v letu 2011 uresničil še deset manjših gostujočih razstav in projektov. Konec leta je odprl še eno večjo razstavo iz Muzeja afriških umetnosti v Beogradu z naslovom *Urejeni po afriško: frizerske in brivske table* in junija meseca italijansko razstavo *Sto let italijanskega espressu o kavi in njeni zgodovini*.

Zunaj Slovenije je SEM gostoval trikrat in še naprej sodeloval v dveh evropskih projektih, to sta *Roma Routes* in *Carnival King of Europe*.

Ocenjujemo (glede na analize in rezultate), da smo v letu 2011 javni program uspešno izpeljali in dosegli zastavljene cilje. Zabeležili smo 38-odstotno rast obiskovalcev (v primerjavi z letom 2010) in 30-odstotno rast prepoznavnosti (po evalvacijah)¹. V celem letu 2011 je SEM obiskalo 36.141 evidentiranih obiskovalcev.

¹ Glej prispevek Maje Kostrič, Evalvacija obiska in razstav Slovenskega etnografskega muzeja na straneh 343-360..

Gostujoče razstave

Osrednja gostujoča razstava

ORINOCO

Indijanci amazonskega deževnega gozda (20. april 2011–2. september 2012)

Ustvarjalca razstave:

Fundacija Cisneros – Fundación Cisneros (zasnova razstave, arhitektura in oblikovanje: Rafael Santana; grafično oblikovanje: Carolina Arnal; zbirka Orinoco: Andrés Ortega in Zuleima Jiménez; besedila: Lelia Delgado; fotografije: Charles Brewer Carías, Edgardo Gonzáles Niño; avdiovizualno gradivo: filma Uriji Jami, Inga Goetz, 1965; Iniciación de un chamán, Manuel de Pedro, 1979) in

314

Slovenski etnografski muzej (vodja projekta in koordinatorka razstave: Nina Zdravič Polič; sodelavci razstave: dr. Marko Frelih, Miha Špiček, Gregor Ilaš, Ana Motnikar, Janez Črne, Gregor Kos, Anton Pirc; tehnična podpora: Ludvik Benigar, Silvester Lipovšek, Ani Mesarič; komuniciranje: Nina Zdravič Polič, Maja Kostric; grafično oblikovanje: Mojca Turk; izbor in obdelava filmskih arhivskih gradiv, oblikovanje zvoka: Andrej Zdravič; oblikovanje zvočnega ambienta za razstavo: Andrej Zdravič; oblikovanje svetlobe: Marjan Visković; prevodi: Franc Smrke, David Limon; lektura: dr. Ingrid Slavec Gradišnik, David Limon).

Fundacija Cisneros (Fundación Cisneros), lastnica zbirke Orinoco, se je na večletna (od leta 2005) prizadevanja Slovenskega etnografskega muzeja, da bi lahko to izjemno zbirko po dvanajstih večjih in manjših razstavah v Evropi predstavili v Sloveniji in obiskovalcem iz sosednjih držav, odzvala z naklonjenostjo in podprla prenos oz. izposojo zbirke ter intenzivno sodelovala tako pri pripravah kot tudi pri postavitvi razstave.

Zbirka Orinoco je največja in najlepša zbirka etnografskih predmetov v Venezueli. Njeno preučevanje in ohranjanje je posledica strastne vizije staroselskega sveta njenih zbiralcev. Je plod skoraj petdesetletnega načrtnega zbiranja raziskovalca Edgarda Gonzáleza Niña, dopolnjujeta jo del zbirke, ki je bila v lasti raziskovalca dr. Walterja Coppensa, in izjemna fotografska dokumentacija z območja, s katerega izvirajo predmeti, ki jo je ustvaril Charles Brewer Carías. Za zbirko najpomembnejši pa sta potrpežljivost in vztrajnost Patricie in Gustava Cisneros, ki sta z globokim spoštovanjem do teh ljudstev in njihovega načina življenja zbrala številne predmete, omogočila njihovo preučevanje, ohranjanje in hkrati tudi širjenje znanja o njih na različnih koncih sveta. Zbirko Orinoco sestavljajo predmeti materialne in duhovne kulture dvanajstih staroselskih ljudstev, ki živijo v porečju Orinoka. Ti ljudje izvirajo iz Brazilije in Kolumbije, živijo pa tudi ob robu venezuelskega porečja Amazonke in ob rekah Guanía in Negro.

Razstava *Orinoco* je privabljala obiskovalce v Slovenski etnografski muzej več kot eno leto.
(Dokumentacija SEM)

Razstava je pripovedovala o sonaravnem življenju dvanajstih etničnih skupin, ki že stoletja živijo ob reki Orinoko v južni Venezueli. Skupine De'áruwa (Piaroa), Ye'kuana, Yanomami, Híwi (Guahibo), E'ñepa (Panare) in Hodi živijo v porečju Orinoka v Amazoniji. Wakuenai (Curripaco), Baniwa (Baniva), Baré, Puinave, Warekena in Tsase (Piapoco) so z območij Gvajane in Rio Negra amazonskega porečja v Braziliji in Kolumbiji.

Razstava je bila postavljena v slikovni in zvočni ambient deževnega gozda. Razdeljena v tri glavne sklope (narava, vsakdanje življenje, sistemi verovanj in

obredov) je predstavljala etnične skupine v gozdu, na rekah in v njihovih skupnih bivališčih. Zajemala je zelo širok razpon predmetov (okrog 600), od obrednih (maske, okrasje iz perja, šamanski pripomočki, obredne palice in orožje) do pestrega izbora nakita (zapestnice, ogrlice in uhani). Prav tako je predstavljala bogat izbor pip, piščali, ropotulj in drugih glasbil, predmetov iz vsakdanjega življenja (čolni, vesla, lonci in tkanine) in bogato paleto edinstvenih in umetelno pletenih košar. Vsi ti predmeti jasno odražajo nezapleten odnos med njihovimi uporabniki in naravo: vse, kar izvira iz deževnega gozda, se mora tja tudi vrniti. Slovenci smo prvič v takšnem obsegu slišali zgodbo o teh malo poznanih kulturah.

316

Detajl z razstave *Orinoco*. (Dokumentacija SEM)

Venezuelsko staroselsko prebivalstvo, ki živi v porečju Orinoka, je eno najmanjših v Latinski Ameriki. Sestavljajo ga majhne etnične skupine, vsaka s svojim jezikom in družbenim sistemom. Čeprav so se danes mnoga ljudstva že prilagodila novi družbi in opustila številne sestavine svoje kulture, so druga ohranila svojo identiteto in razvila nove oblike, nekatera pa so celo izginila. Amazonski Indijanci so vedno živeli daleč od gosto naseljenih središč in se preživljali z lovom, ribolovom in obdelavo zemlje. Po njihovem videnju sveta ljudje in narava skupaj tvorijo celoto, v kateri ima vse svoje pravo mesto.

Orinoko je tretja največja reka na svetu, ki deli Venezuelo na dva dela: naseljeni sever in neobljudeni jug, kjer živijo Indijanci amazonskega deževnega gozda. Orinoko je ploven v dolžini 1670 kilometrov in izliva svoje vode v 30.000 km² veliki delti z okrog 300 rokavi, ki so pomembne transportne poti za Amazonijo.

Ime Orinoko izhaja iz besed *wiri* (kjer veslamo) in *noko* (kraj) v jeziku Indijancev Warao in torej označuje plovno reko. Reko obdajata bogati favna in flora; slednja je neizčrpen vir lesa in pridelkov, sadja in zelenjave, npr. kasave, osnovne hrane staroselcev. Vzporedno pa zaradi pridobivanja železa, boksita, zlata, diamantov in v zadnjih desetletjih tudi nafte tukaj nastajajo hitro razvijajoča se mesta.

Večje gostujoče razstave

STOLETJE ITALIJANSKEGA ESPRESSA

Zbirka Enrico Maltoni 1901–2011 & Trst – mesto kave (2. junij–4. september 2011)

(Ustvarjalci razstave: Enrico Maltoni, zbiralec in lastnik zbirke Maltoni; Tržaško združenje za kavo – Associazione Caffè Trieste; Agencija tržaškega okrožja za razvoj kavne industrije – Trieste Coffee Cluster; koordinatorka: Nina Zdravič Polič, SEM)

317

Razstava je gostovala v Slovenskem etnografskem muzeju na pobudo in s sodelovanjem Italijanskega inštituta za kulturo v Sloveniji in Veleposlaništva Republike Italije v Sloveniji. Njeno odprtje je bilo ob praznovanju italijanskega državnega praznika. Obsegala je 26 kavnih aparatov za espresso iz zasebne zbirke Enrica Maltonija (iz 50-ih let prejšnjega stoletja), ki so jih zasnovali pomembni italijanski oblikovalci in ki odražajo stoletno zgodovino oznake *Made in Italy*, ter zbirko predmetov in listin, ki pričajo o bogati zgodovini trgovine s kavo v Trstu. Kot taka je združevala umetnost, zgodovino, trgovino, gastronomijo, dizajn in ekonomijo Italije.

Pogled na razstavo *Stoletje italijanskega espressa*. (Dokumentacija SEM)

UREJENI PO AFRIŠKO

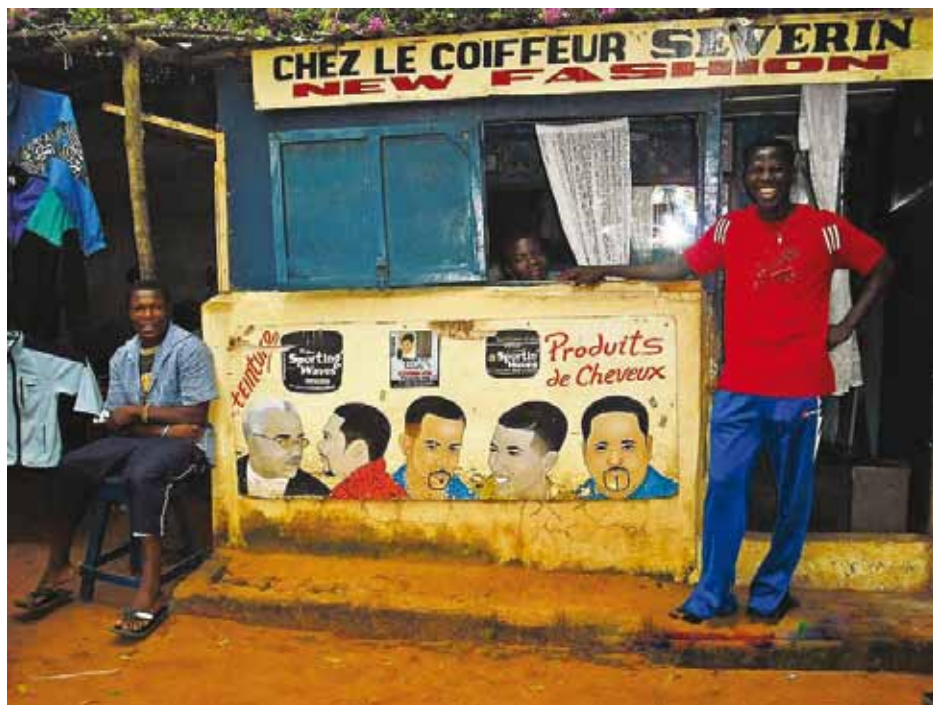
Frizerske in brivske table Afrike (8. december 2011–26. februar 2012)

(Kustodinja razstave in avtorica besedil: Nataša Njegovanović Ristić, Muzej afriške umetnosti Beograd; sodelavci razstave v SEM: dr. Marko Frelih, kustos za zbirke iz Afrike in Amerike; Nina Zdravič Polič, koordinatorka; Mojca Turk, oblikovanje)

Predstavljenih je bilo enajst izvernih brivskih in frizerskih tabel iz Kameruna, Senegala in Centralnoafriške republike, ki so bile izdelane v drugi polovici 20. stoletja, ter zbirka fotografij z zanimivimi motivi brivcev in frizerjev, ki z na tablah naslikanimi modeli na iznajdljiv in duhovit način oglašujejo svoje spretnosti britja in striženja.

318

Poleg frizerskih in brivskih tabel je bil razstavljen izbor glavnikov iz afriške zbirke Slovenskega etnografskega muzeja, ki ga je pripravil kustos dr. Marko Frelih, zaslužen za gostovanje te razstave v SEM.

Fotografija z naslovom Brivnica New fashion v Lomeu, Togo z razstave *Urejani po afriško*.
(Dokumentacija Muzeja afriške umetnosti Beograd)

Manjše gostujoče razstave

SPOMIN LJUBEZEN OPOMIN (4. februar –1. marec 2011)

(Zasnova razstave in fotografije: Marina Lekić; koordinatorka: Maja Kostric, SEM)

Arhitektka in fotografinja Marina Lekić se je tematsko dotaknila enega od značilnih simbolov slovenske stavbne dediščine – kozolcev.

Razstave ob 3. Festivalu romske kulture Romano Čhon 2011

Slovenski etnografski muzej je skupaj z Romskim akademskim klubom in Zvezo ustvarjalnih ljudi na področju kulture organiziral v letu 2011 že tretji Festival romske kulture Romano Čhon v Sloveniji (romska glasba, ples, poezija, film, lutke, delavnice, predavanja in razstave), ki je že postal mednarodni in je del projekta EU *Romske poti (Roma routes)*, v katerem sodeluje pet partnerskih držav: Grčija, Nemčija, Romunija, Velika Britanija in Slovenija, ki jo zastopa Slovenski etnografski muzej. Ob tej priložnosti je SEM pripravil tri fotografske razstave in razstavo grafik:

ZAMAH METULJEVIH KRIL, fotografije (24. marec–17. april 2011)

(Avtorica: Zsuzsanna Ardó; koordinator: mag. Ralf Čeplak Mencin, SEM)

319

CIGANSKI GOLAŽ, fotografije (24. marec–17. april 2011)

(Avtor: Iztok Bončina; koordinator: mag. Ralf Čeplak Mencin, SEM)

KOLO ŽIVLJENJA ROMOV, fotografije (25. marec–17. april 2011)

(Avtorja: Haris Tahirović in Jaka Gasar; koordinator: mag. Ralf Čeplak Mencin, SEM)

ROMSKI SVET, grafike (25. marec–17. april 2011)

(Avtor: Kasum Cana; koordinator: mag. Ralf Čeplak Mencin, SEM)

Fotografija Zsuzsane Ardo z razstave *Zamah metuljevih kril*. (Dokumentacija SEM)

RESTAVRATORSKI PLAKAT (17.–21. maj 2011)

(SEM v sodelovanju z Društvom restavradorjev Slovenije; koordinatorka: mag. Ana Motnikar, SEM)

Priložnostna razstava plakatov ob 11. strokovnem srečanju slovenskih restavradorjev – konservatorjev, na kateri so se s svojim delom in projekti predstavili strokovnjaki s tega področja. Predstavljenih je bilo 69 plakatov iz Slovenije, Hrvaške, Srbije in prvič z Madžarske.

10. CICIUMETNIJE (10. maj–september 2011)

(SEM v sodelovanju z Mladinsko knjigo Slovenije; koordinatorka: Sonja Kogej Rus, SEM)

320

Razstava izbranih otroških likovnih del po natečaju uredništva revij Ciciban in Cicido.

DRUŽINSKI PORTRETI CINCARJEV (18. maj 2011)

(EVRO regionalni center za razvoj družbe v več etičnih sredinah, društvo In Medias Res, Pančevo, Srbija; moderator: Jadran Sterle, RTV SLO; koordinatorki: Nina Zdravič Polič, Maja Kostric, SEM)

Ob Mednarodnem muzejskem dnevu, leta 2011 uglasenem na temo Muzeji in spomin, je SEM gostil posebno prireditev *Cincarji, prikrito ljudstvo Evrope* (z gosti in mladinsko folklorno skupino iz Pančeva): okrogla miza, ples in petje ter enodnevna fotografska razstava starih družinskih portretov Cincarjev.

Fotografija družine Colaković z razstave *Družinski portreti Cincarjev*. (Dokumentacija SEM)

Druge gostujoče razstave – oblikovalski projekti, instalacije

V okviru različnih pobud s strani umetnikov, arhitektov, študentskih iniciativ in sodelovanj muzeja z izobraževalnimi ustanovami je tekom leta nastalo pet zanimivih in inovativnih umetniških projektov, od tega dva ob razstavi Orinoco.

BRLOG / DEN: oblikovanje prostora v prostoru, instalacije (21. februar–3. marec 2011)

(Študentje Visoke šole za dizajn, Oddelek za notranjo opremo; mentorici: Jasna Kralj in Helena Knap; zunanji mentor: Paul Michielsen, Nizozemska; koordinatorica: Sonja Kogej Rus, SEM)

Študentje so zasnovali in ustvarili modele in instalacije – prostore znotraj prostora razstavne hiše SEM, da bi simbolično ponazorili prostorčke kot nekakšne brloge, kamor se lahko človek umakne ali skrrije pred zunanjim svetom.

321

CVETNOETNO: kolekcija etno pohištva, instalacija (1. junij–30. september 2011)

(Avtorji oblikovalci: Almira Sadar, Špela Leskovic in Mizarstvo Černe; koordinatorica: Sonja Kogej Rus, SEM)

Gostujoči umetniški projekt etno pohištva je povezal sodobno oblikovanje s slovensko kulturno dediščino in tradicionalnimi znanji s področja lesarstva in tekstilstva.

Gostujoči umetniški projekt *Cvetnoetno*. (Dokumentacija SEM)

KOZMIČNA ANAKONDA, instalacija ob razstavi Orinoco (25. september–15. november 2011)

(Umetnika: Leah in Heiko Dittmer, Arte Amazonia, Dunaj; koordinatorki: Nina Zdravič Polič, Mojca Račič, SEM)

322

Umetniška instalacija *Kozmična anakonda*, ki je nastajala pred očmi obiskovalcev ob prireditvi Arte Amazonia. (Dokumentacija SEM)

ZGODBE LESA: interpretacije razstave Orinoco, razstava (7. oktober–15. november 2011)

(Študentje Visoke šole za dizajn, Ljubljana, Oddelek za notranjo opremo; mentorici in koordinatorki: Jasna Kralj, VŠD, Nina Zdravič Polič, SEM)

Pod naslovom *Zgodbe lesa* je potekala interdisciplinarna delavnica s strokovnimi predavanji, ki so se dotikala razumevanja sonaravnega bivanja in dela z lesom. Njen cilj je bil seznaniti študente s problemom ohranjanja in življenja tropskih gozdov, rezultat pa razstava osmih inovativnih instalacij, kot simbol skupnega manifesta do sonaravnega bivanja, do bivanja z lesom, v lesu, ob lesu ...

Ena izmed instalacij na razstavi *Zgodbe lesa*. (Dokumentacija SEM)

SHOW ME YOUR DREAM, razstava projekta A.L.I.C.E. (17.-27. november 2011)

(Visoka šola za dizajn, Ljubljana)

Projekt po mednarodnem natečaju A.L.I.C.E. (Architecture, Landscape, Interior, Culture, Emotion) ob Mesecu oblikovanja se je zaključil z razstavo dvaindvajsetih projektov iz petih držav na posterjih, plakatih in oblekah kot arhitekturnih elementih.

Gostovanja SEM v tujini

UTEŽI ZA MERJENJE ZLATEGA PRAHU LJUDSTVA AKAN (Muzej afriške umetnosti, Beograd, 16. februar-31. maj 2011)

(Izbor predmetov in koordinator: dr. Marko Frelj)

SEM je sodeloval na razstavi z zbirko 222 bronastih uteži in drugih predmetov ljudstva Akan iz Kustodiata za zbirke Afrike in Amerike.

AFGANISTANSKE SANJE ... SKOZI OČI AFGANISTANSKIH OTROK
(Slovenska gimnazija, Celovec, 23. marec–13. april 2011; Evropski parlament, Bruselj, 17. junija–1. julij 2011)

(SEM v sodelovanju z Ministrstvom za zunanje zadeve RS; koordinator: mag. Ralf Čeplak Mencin, SEM)

SEM je pri razstavi risbic afganistanskih otrok, ki je bila prvič na ogled v muzeju leta 2010, sodeloval pri gostovanju te razstave kar dvakrat tekom leta 2011 – v Celovcu in Bruslju.

Nina Zdravič Polič